

گزیده‌ای از قوانین و مقررات کشورها

در حوزه پدافند غیرعامل

به انضمام

بررسی تطبیقی وضعیت حقوقی پدافند غیرعامل در ایران و انگلستان

جلد دوم (انگلستان)

تدوین و تألیف:

دکتر جلال نخعی

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی)

دکتر طاهره ترابی

دکتر شقایق حیدری

مؤسسه انتشارات جهان جام جم

سرشناسه:

نخعی - جلال ۱۳۳۸

عنوان	گزیده‌ای از قوانین و مقررات کشورها در حوزه پدافند غیرعامل، جلد سوم انگلستان
مشخصات نشر	تهران - جهان جام جم - ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۱۰۸ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۹۶-۰۳۴-۳
فهرست نویسی	فیپا
موضوع	پدافند غیرعامل
شناسه افزوده	ترابی - طاهره ۱۳۵۹ -- حیدری - شقایق ۱۳۵۸
رده بندی دیودی	الف ۶۲۰ / ۴۴۵۱۱ م ۶۲۰
کتابشناسی ما	۳۳۲۴۴۴۴

موسسه انتشاراتی جهان جام جم

گزیده‌ای از قوانین و مقررات کشورها در حوزه پدافند غیرعامل

(جلد سوم انگلستان)

تدوین و تالیف: جلال نخعی - طاهره ترابی - شقایق حیدری

ناظر علمی: دکتر ابراهیم متقی

ویراستار: مریم فدائیان

ناشر: موسسه انتشاراتی جهان جام جم

مدیر تولید و ناظر فنی چاپ: فرزین هاشمی

دیزاین داخلی صفحات: اعظم سمبانی

چاپ و صحافی: خدمات فرهنگی یاسینی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۵

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

www.nashrejamejam.com

نشانی: تهران - میدان انقلاب - خیابان کارگر جنوبی - خیابان لبافی نژاد غربی کوچه سیمین - پلاک ۵

تلفکس: ۶۶۵۹۶۶۱۸ - تلفن: ۶۶۹۲۶۶۳۴ - ۶۶۵۶۵۸۲۵

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۱
مقدمه	۱۵
فصل نخست: رآمدی بر قوانین انگلستان در حوزه پدافند غیرعامل	۱۹
۱-۱- جایگاه پدافند غیرعامل در نظام قانون گذاری انگلستان	۲۲
۲-۱- ویژگی های قانون پدافند غیرعامل ای احتمالی شهری	۲۶
۳-۱- مفاهیم و کلیات در قانون پدافند غیرعامل ای احتمالی شهری (۱۸ نوامبر ۲۰۰۴)	۲۸
بخش اول: تدابیر محلی برای حفاظت شهر	۲۸
۱. مفهوم فوریت	۲۸
برنامه ریزی پدافند احتمالی	۳۰
۲. وظیفه ارزیابی، برنامه ریزی و مشاوره	۳۰
بخش دوم: موضوعات تکمیلی	۳۳
۳. توصیه و کمک به عموم	۳۳
۵. افشای اطلاعات	۳۷
کلیات	۳۷
۶. وضعیت اضطراری	۳۷
۷. وضعیت اضطراری: اسکاتلند	۳۸
۸. نظارت توسط دولت	۳۹
۹. اجرا	۴۰
۱۰. اجرا: اسکاتلند	۴۰
۱۱. تهیه و تدارک اطلاعات	۴۰
بخش دوم اختیارات فوریتی	۴۱
۱۲. مفهوم «فوریت»	۴۱

۴۱	۱۳. قدرت وضع قوانین فوریته
۴۳	۱۴. تأسیس دیوان محاکمات
۴۳	۱۵. مدت زمان
۴۵	۱۷. تحقیق و بررسی مجلس: تعطیلی مجلس و موکول شدن به زمانی دیگر
۴۶	۱۸. مشاوره با ادارات واگذار شده
۴۶	۱۹. روش
۴۷	بخش عمومی سوم
۴۷	۲۰. پول
۴۷	۲۱. عنوان گونه
۴۹	فصل دوم- سازمان‌ها و نهادهای مسئول در ارتباط با پدافند غیرعامل انگلستان
۵۱	۱-۲- سازمان نیروهای دفاع شهری
۵۱	۱-۱-۲- ساختار و شیوه عملکرد سازمان دفاع شهری
۵۵	۲-۱-۲- تجهیزات
۵۶	۳-۱-۲- مقابله با جنگ هسته‌ای
۵۷	۲-۲- موسسه خدمات صنعتی شهری
۵۷	۳-۲- کمیسرهای منطقه‌ای
۵۸	۴-۲- واحد یا تیم شناور منطقه‌ای
۵۸	۵-۲- کمیته احتیاط در مواقع بحرانی شهری در عرصه منطقه‌ای
۵۹	۶-۲- گروه هماهنگی استراتژیک
۶۰	۷-۲- شوراهای محلی
۶۱	۸-۲- نقش سازمان‌های اطلاعاتی انگلستان در پدافند غیرعامل
۶۱	۱-۸-۲- پیوستگی سازمان‌های اطلاعاتی انگلستان
۶۳	۲-۸-۲- شناخت سازمان‌های اطلاعاتی و جاسوسی عمده انگلستان
۶۳	۱-۲-۸-۲- سرویس اطلاعات و امنیت داخلی (MI5)
۶۳	۲-۲-۸-۲- سرویس اطلاعات مخفی (MI6)
۶۵	۱-۲-۲-۸-۲- نقش MI6 در دوران جنگ جهانی اول و فضای جنگ
۶۶	۲-۲-۲-۸-۲- ارتقاء جایگاه MI6 در دوران جنگ جهانی دوم و جنگ سرد

۶۷	۲-۸-۲-۳- از آغاز جنگ سرد تاکنون
۶۷	۲-۹- سازمان‌های امنیت سایبری در انگلستان
۷۳	فصل سوم- ارزیابی تطبیقی قوانین پدافند غیرعامل در جمهوری اسلامی ایران و انگلستان
۷۸	۳-۱- تبارشناسی ارکان و مفاهیم مربوط به پدافند غیرعامل در نظام حقوقی انگلستان و ایران
۷۹	۳-۱-۱- سازمان نیروهای دفاع شهری
۸۱	۳-۱-۲- خدمات صنعتی شهری
۸۳	۳-۱-۳- کد سر منطقه‌ای و ادارات دولتی منطقه‌ای
۸۴	۳-۱-۴- واحد شناور منطقه‌ای و انجمن شناور منطقه‌ای
۸۴	۳-۱-۵- کمیته اختصار واقع بحرانی شهری در عرصه منطقه‌ای
۸۵	۳-۱-۶- گروه هم‌منگ استراتژیک
۸۵	۳-۱-۷- ایم‌آی‌فایو (MI5)، آی‌اس‌کس (MI6) و سازمان مرکزی ارتباطات دولتی
۸۶	۳-۱-۸- نهادهای مقابله با خطرات تهدیدکننده منافع شهروندان انگلستانی
۸۶	۳-۱-۹- مؤسسه دفاع شهری و مطالعات حوادث و فجایع
۸۷	۳-۱-۱۰- اتاق فکر چتم‌هاوس
۸۹	۳-۲- فضای سایر
۹۶	۳-۳- تهدیدات
۹۹	۳-۴- مطالعه حقوقی قوانین و مقررات پدافند غیرعامل در انگلستان و ایران
۱۰۰	۳-۴-۱- قانون دفاع شهری مصوب ۱۹۴۸
۱۰۰	۳-۴-۲- قانون احتمالات شهری؛ قانون مقابله با پیشامدهای احتمالی شهری (۱۸ نوامبر ۲۰۰۴)
۱۰۷	فهرست منابع

پیشگفتار

شکل‌گیری «سازمان پدافند غیرعامل» در ایران زمینه‌های لازم برای تنظیم سازوکارهای حقوقی، نهادی و ساختاری برای مقابله با تهدیدات احتمالی را به وجود آورده است. مجلس شورای اسلامی نیز در راستای مسئولیت قانون‌گذاری خود تلاش دارد به درک دقیقی از قوانین و مقررات پدافند غیرعامل و همچنین حوزه فعالیت‌های اجرایی سازمان پدافند غیرعامل در کشورهای مختلف بپردازد. برای تحقق چنین اهدافی، ضرورت ارزیابی تطبیقی قوانین پدافند غیرعامل کشورهای مختلف و سلف دستور کار کمیته پدافند غیرعامل قوه مقننه قرار گرفته است.

پس از انتشار جلد اول، دوم کتاب «گزیده‌ای از قوانین و مقررات پدافند غیرعامل در کشورها» که به ترتیب به بررسی قوانین و مقررات پدافند غیرعامل جمهوری اسلامی ایران و آمریکا اختصاص دارد، شرایط برای انتشار کتاب دیگری به وجود آمده که از یک‌سو شکل‌بندی سازمانی و فعالیت «سازمان پدافند غیرعامل انگلستان» و از سوی دیگر، زمینه ارزیابی تطبیقی قوانین پدافند غیرعامل ایران و انگلیس را فراهم آورده است.

انتشار کتاب «گزیده‌ای از قوانین و مقررات پدافند غیرعامل انگلستان» زمینه درک دقیق‌تری از فعالیت سازمان‌های حراست‌کننده از نهادهای اجتماعی و تأسیسات عمرانی در کشورهای صنعتی غرب را منعکس می‌سازد. بررسی معماری شهری کشورهای اروپای غربی نشان می‌دهد که همواره سازوکارهای لازم برای حفاظت از شهروندان در شرایط تهدید وجود داشته است. چنین نشانه‌هایی در سال‌های پس از جنگ دوم جهانی توسعه بیشتری پیدا کرده است.

تحول در ابزارهای نظامی و افزایش قدرت تخریبی تسلیحات کشورهای رقیب در نظام جهانی، ضرورت بهینه‌سازی فعالیت‌های ساختاری و ابزاری سازمان پدافند غیرعامل در کشورهای

توسعه یافته صنعتی به ویژه اروپایی را اجتناب ناپذیر ساخته است. بهینه سازی قابلیت ابرازی کشورهای توسعه یافته، امکان ارتقاء خدمات رفاهی به شهروندان در شرایط بحران را به وجود آورده است. در چنین نگرشی، نظام اجتماعی عامل اصلی بقاء ساختاری خواهد بود. بنابراین تأسیسات هر کشور می بایست از سازوکارهایی بهره مند شوند که زمینه های لازم برای حفاظت و حراست از نظام اجتماعی را فراهم سازد.

توسعه فعالیت های سازمانی و نهادی برای مقابله با تهدیدات پیش بینی نشده و مدیریت شرایط اضطراری برآمده از آن پدافند غیرعامل کشورهای مورد مطالعه است؛ به همین دلیل کمیته های مختلفی در سطح ملی و سازمان دهی شده که مسئولیت انجام اقدامات احتیاطی در شرایط بحران را عهده دار آنها بود. محوریت این مجموعه مربوط به «گروه هماهنگی راهبردی» است. این گروه مسئولیت هماهنگی سازمان ها برای بهره گیری از منابع تحت کنترل کشورها را عهده دار است؛ از این رو سازش با اندک غیرعامل انگلیس ارتباط مستقیمی با سازمان اطلاعات امنیت داخلی موسوم به MI5 دارد.

از آنجایی که MI5 در انگلیس و FBI در ایالات متحده مسئولیت امنیت داخلی کشور را عهده دار هستند، بخشی از فعالیت خود را معطوف به برنامه ریزی برای حفاظت از شهروندان در شرایط بحران و تهدید کرده اند. درک مقایسه ای فعالیت سازمان های پدافند غیرعامل در کشورهای مختلف می تواند زمینه های ارتقاء فعالیت این سازمان در ایران را نیز فراهم سازد. بهره گیری از دانش سازمانی و الگوی کنش سایر کشورها به عنوان بخشی از «دانش ضمنی» برای ارتقاء قابلیت نهادها و مراکزی همانند سازمان پدافند غیرعامل در ایران خواهد بود.

مهم ترین نکته ای که درک آن، زمینه های ارتقاء سازمان پدافند غیرعامل در ایران را امکان پذیر می سازد، الگوی ارتباطی نهادهای فکری و تولید دانش در انگلستان برای مقابله با تهدیدات احتمالی است. بخشی از فعالیت اتاق فکر «چتم هاوس» در انگلیس مربوط به حوزه های پدافند

غیرعامل است. چتم هاوس در زمره اتاق‌های فکر و مراکز مطالعاتی انگلیس است که برنامه امنیت ملی کشور را هدایت و سازمان‌دهی می‌کند. در چنین شرایطی، مراکز مطالعاتی عهده‌دار بررسی دقیق فعالیت‌های سازمانی برای مقابله با تهدیدات احتمالی در آینده خواهد بود.

موضوعاتی همانند حملات سایبری، شبکه‌های اجتماعی، اینترنت، فضای مجازی و دیجیتال را می‌توان به‌عنوان اصلی‌ترین حوزه‌های مطالعه سازمان پدافند غیرعامل در انگلیس دانست. نقش‌یابی بین‌المللی و نهادهایی می‌تواند زمینه‌های لازم برای بهینه‌سازی قابلیت دفاعی کشورها در شرایط تهدیدات کم‌شدت، متوسط و پرشدت را به‌وجود آورد. کشورهایی که از قابلیت لازم برای حفاظت از تأسیسات، نهادهای اجتماعی، اقتصادی و صنعتی خود برخوردارند، قادر خواهند بود در شرایط ظهور و گسترش تهدیدات نقش مؤثری ایفا نمایند.

بحران‌های امنیتی در شرایطی منجر به تحلیل ناکارآمدی کشورها در مقابله با تهدیدات می‌شود که اراده عمومی، انگیزه و روحیه مقاومت در آن‌ها کاهش یابد. سازمان پدافند غیرعامل وظیفه دارد تا از طریق حفاظت مؤثر نهادهای اجتماعی، شهروندی، صنعتی و نظامی زمینه حفظ انگیزه مقاومت در کشور را به‌وجود آورد. کشورهایی همان‌طور که محور اصلی فعالیت و کنش خود را بر سازوکار مقاومت قرار داده‌اند، نیازمند طریقه‌نگویی در سازمان پدافند غیرعامل خواهند بود که زمینه‌های لازم برای حفظ زیرساخت‌های ایستادگی، اجتماعی و شهروندی را فراهم سازد.

دکتر جلال نخعی

مؤلف

مقدمه

برنامه ریزی دفاع غیرعامل در سال ۲۰۱۰ به عنوان بخشی از سند راهبردی امنیت ملی انگلستان منتشر شده است. در سند راهبردی امنیت ملی انگلستان، روش های آماده سازی کشورها برای مقابله با تهدیدات در قالب الگوهای دفاع عملیاتی و دفاع غیرعامل تبیین گردیده است. گزارش منتشر شده بیانگر آن است که رابطه ای متقابل میان نوع تهدیدات و برنامه ریزی راهبردی وجود دارد. تهدیدات امنیت ملی انگلستان در سه سطح «تهدیدات کم شدت» همانند ترور، بمب بین المللی، جنگ سایبری و تهدیدات طبیعی؛ «تهدیدات متوسط» همانند جرائم سازماندهی شده، اعتصابات، ایجاد چالش در حوزه انرژی و «تهدیدات پر شدت» همانند عملیات نظامی علیه حوزه سرزمینی انگلیس یا کشوری که عضو پیمان آتلانتیک شمالی است، طبع بندی شده است.

مقابله با هریک از تهدیدات یادشده، نیازمند درک انگلستان و سازوکارهایی است که زمینه های لازم برای کاربرد پدافند عامل و غیرعامل را امکان پذیر می سازد. حوزه های اصلی پدافند غیرعامل انگلستان شامل مدارس، بیمارستان ها، زیرساخت ها، راه ها، رادیو و تلویزیون، خطوط ارتباطی، مخازن امن، منابع انرژی و حوزه های تامین مواد غذایی است. در این گزارش، تلاش شده است تا الگوی حراست از منابع یادشده در شرایط تهدیدات کم شدت، متوسط و پر شدت ارائه شود.

بخشی از سازوکارهای مربوط به پدافند غیرعامل انگلستان ارتباط مستقیم با قوانین و قواعد ملی دارد. به همین دلیل است که حوزه قانون گذاری انگلیس در روند تنظیم قوانین پدافند غیرعامل نقش مؤثری ایفا نموده است. محورهای اصلی قانون گذاری

انگلیس برای تنظیم پدافند غیرعامل در شرایط تهدیدات امنیتی معطوف به فرایندی است که زمینه‌های حراست از تأسیسات مربوط به «رفاه انسانی»، «محیط زیست» و «امنیت راهبردی» کشور را به وجود می‌آورد.

در رک واقعیت‌های پدافند غیرعامل کشورهای مختلف از جمله انگلستان، شرایط لازم برای برنامه ریزی قانون‌گذاری در حوزه پدافند غیرعامل ایران را فراهم می‌سازد. به همین دلیل است که مطالعه موضوعات مربوط به پدافند غیرعامل ماهیت مقایسه‌ای دارد. در این فرایند، تلاش شده است تا برش‌های افقی و عمودی از اولویت‌های مربوط به پدافند غیرعامل انگلیس ارائه شود. در هر برش، نشانه‌هایی از فوریت تهدید، اثربخشی تهدید و چگونگی مقابله با تهدیدات ارائه شده است.

محور اصلی پدافند غیرعامل انگلیس، «امنیت» و «پیشگیری»، «کنترل» و «بازدارندگی» دانست. هریک از مؤلفه‌های یادشده نشان می‌دهد که امکان شکل‌گیری چه نوع تهدیداتی از سوی چه بازیگرانی وجود دارد. از آنجا که نظام سیاسی عهده‌دار امنیت منابع حیاتی، تأسیسات اقتصادی و حفاظت از محیط زندگی شهروندان است. به همین دلیل، برای مقابله با تهدیدات احتمالی در حوزه‌های یادشده نشانه‌هایی ارائه شده است. در این شرایط، پدافند غیرعامل معطوف به انجام اقدامات مرحله‌ای در شرایط اضطراری است.

به‌طور کلی، هر سطح از تهدیدات امنیت ملی، شرایط راهبردی کشور را تغییر داده و نشانه‌هایی از «وضعیت اضطراری» را منعکس می‌سازد. ساختار پدافند غیرعامل انگلستان، ضرورت بهره‌گیری از «اصل فوریت» در روند مقابله با تهدیدات را منعکس می‌سازد. اصل فوریت برای «پیشگیری از تهدیدات» خواهد بود.

در سال ۲۰۱۱ نشانه‌هایی از تهدیدات اجتماعی، زیرساخت‌های امنیت روانی جامعه انگلیس را تحت تأثیر قرار داد. به همین دلیل است که پلیس می‌بایست از آمادگی لازم برای مقابله با تهدیداتی برخوردار باشد که آرامش اجتماعی، امنیت شهروندی، رفاه عمومی و تأسیسات راهبردی انگلیس را با خطر مواجه می‌سازد. علاوه بر پلیس، نقش «نیروهای دفاع شهری» برای مقابله با تهدیدات غیرعامل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نیروهای دفاع شهری عموماً از قابلیت و توانایی لازم برای اثرگذاری بر روند مقابله با تهدیدات برخوردارند.

درک واقعیت‌های پدافند غیرعامل در انگلستان زمانی امکان‌پذیر خواهد بود که ساختار سازمانی پدافند غیرعامل این کشور در بررسی قرار گیرد. ساختار دفاع شهری انگلیس دارای ۸ بخش بوده که هر یک از بخش‌ها کارویژه خاصی را عهده‌دار خواهد بود. محوریت اصلی پدافند غیرعامل را «مرکز فرماندهی» تشکیل می‌دهد. مرکز فرماندهی دارای سه معاونت «مرکز اطلاعات»، «مرکز عملیات» و «مرکز خدمات سیگنالی» است. خدمات سیگنالی مربوط به نصب، اجرایی‌سازی و تعمیر سیستم‌های ارتباطی است. علاوه بر ساختار فرماندهی، بخش‌های دیگری نیز در سازمان پدافند غیرعامل انگلیس فعالیت دارند که عمدتاً حوزه‌های امدادی، ارتباطی و هماهنگی را عهده‌دار هستند. «مرکز مطالعات علمی و اکتشافی» مسئول ارائه مشاوره برای مقابله با تهدیدات به مرکز فرماندهی است. «مرکز نظارت» نیز مسئولیت انجام بررسی‌های اکتشافی برای بهینه‌سازی تصمیمات، هدایت برنامه‌ها و کنترل عمومی محیط اجتماعی در فضای تهدیدات احتمالی را عهده‌دار است.

علاوه بر بخش‌های یادشده، مراکز دیگری وجود دارد که فعالیت‌های مربوط به بهینه‌سازی حفاظت از تأسیسات اجتماعی، شهری و فرهنگی را هدایت و سازمان‌دهی می‌کند. در این زمینه، مراکزی همانند «مرکز امداد و نجات» فعالیت‌هایی همانند خدمات‌رسانی و مشارکت عمومی برای جلوگیری از انهدام محیطی را عهده‌دار است. «مرکز خدمات رفاهی» که ارائه‌کننده خدمات در شرایط تهدید و بحران است، انجام اقداماتی مانند فراهم کردن محل اقامت، تهیه لباس، خدمات پرستاری و تأمین مواد غذایی افرادی که در معرض آسیب‌دیدگی قرار دارند را عهده‌دار است.

سازمان پدافند غیرعامل و ایالتی خود را در شرایط صلح به گونه‌ای سازمان‌دهی می‌کند که از آمادگی لازم برای قابله تهدیدات در شرایط بحرانی برخوردار باشد. به همین دلیل است که فعالیت‌های متنوع از سوی مراکز سازمان‌های فعال در پدافند غیرعامل انجام می‌گیرد. سازمان‌های اطلاعاتی انگلیس بخشی از فعالیت خود را به حوزه خدمات امنیتی غیرعامل اختصاص داده‌اند. خدمات امنیتی غیرعامل مربوط به تنظیم شرح وظایف برای نهادهای نظامی و اطلاعاتی در دوران بحران به اهد بود. سازمان‌های یادشده وظیفه دارند تا زمینه‌های لازم برای گذار از تهدیدات و بحران در شرایط اضطراری را فراهم آورند.

دکتر ابراهیم متقی

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران